



Justitiedepartementet

Angående remiss av EU-kommissionens förslag till The European Commission proposed a recast of the European Investigation Order (EIO) Directive and European Remote Participation Order (ERPO)

Ekobrottsmyndigheten lämnar härmed sitt yttrande över rubricerat förslag.

Ekobrottsmyndighetens lämnar endast synpunkter på de delar av förslaget som berör myndighetens verksamhet.

Sammanfattning

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslagen att omarbета direktivet om den europeiska utredningsordern (European Investigation Order [EIO]) för gränsöverskridande bevisinhämtning. Vidare tillstyrker Ekobrottsmyndigheten förslaget att införa en ny europeisk order om deltagande på distans (European Remote Participation Order [ERPO]).

Ekobrottsmyndigheten framhåller att

- möjligheten att använda självständigt förverkande behöver tydligt framgå av direktivet om den europeiska utredningsordern
- vilka situationer och vilken teknik som omfattas av artikel 30 respektive artikel 34 behöver klargöras
- förhållandet mellan artikel 30 i förslaget och artikel 40 i Schengenkonventionen behöver förtydligas
- hemlig dataavläsning (HDA) behöver omfattas av direktivet
- kravet på den frihetsberövads samtycke till deltagande på distans behöver beredas.

Ett tydligt och välfungerande regelverk skapar bättre förutsättningar att utreda och lagföra brott inom EU. Det bidrar även till att upprätthålla allmänhetens förtroende för det straffrättsliga systemet inom EU.

Ekobrottsmyndigheten välkomnar översynen av direktivet och införandet av nya processrättsliga verktyg. En viktig fråga är huruvida reformen kan genomföras resurseffektivt. För Ekobrottsmyndigheten är det en viktig förutsättning för verksamheten att det finns möjlighet att effektivisera arbetet och för att bekämpa den grova organiserade och gränsöverskridande ekonomiska brottsligheten.



European Investigation Order EIO

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget. Det är angeläget att omarbета direktivet för att förenkla och utveckla samarbetet för gränsöverskridande brottsutredningar. Myndigheten vill dock framhålla följande.

Det är oklart vilka situationer som omfattas av artikel 30 respektive artikel 34. Det är därför angeläget att i det fortsatta lagstiftningsarbetet förtydliga hur dessa bestämmelser förhåller sig till varandra och i vilka situationer respektive artikel ska tillämpas.

Bestämmelsernas utformning när det gäller tekniska hjälpmedel skiljer sig åt, vilket bidrar till osäkerhet om artiklarnas tillämpningsområde. Samtidigt framgår av förslaget att exempelvis begreppet telekommunikation ska ges en vid tolkning (se förslaget, skäl 41, s. 12).

För att direktivet ska förbli ändamålsenligt över tid, och med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen, är det viktigt att regleringen utformas på ett teknikneutralt sätt.

Det är vidare oklart vem som ska göra underrättelsen, om det går bra att polisen gör detta eller om det faller på åklagarens bord. Om åklagare måste göra detta kommer underrättelserna troligen att försenas.

EIO och Schengenkonventionen

Det är oklart om artikel 30 i förslaget är tillämplig vid gränsöverskridande övervakning som endast består av fysisk spaning utan upptagning av ljud, bild eller annat material, eller om bestämmelsen även omfattar övervakningsåtgärder som innefattar sådan dokumentation. Om artikel 30 inte är avsedd att omfatta övervakning utan upptagning bör det klargöras om artikel 40 i Schengenkonventionen i stället ska tillämpas i sådana fall.

Mot bakgrund av att gränsöverskridande övervakning får bedrivas även i brådskande fall utan föregående tillstånd är det av rättssäkerhetsskäl nödvändigt att det klart framgår vilket regelverk som är tillämpligt. Frågan bör inte lämnas till de berörda staternas bedömning i det enskilda fallet.

Om gränsöverskridande övervakning framgent kan ske med stöd av två parallella regelverk bör gränsdragningen mellan dessa anges tydligt. Vilket instrument som ska tillämpas i en viss situation bör inte ge utrymme för tolkningsosäkerhet.

Artikel 17

Det är oklart om ändringarna i artikel 17 kommer att förändra något för svensk del. Det är angeläget att frågan bevakas för att undvika att den svenska inhemska processen fördröjs eller försvåras.

Artikel 31

För att säkerställa en effektiv brottsbekämpning vid utredningar av grov gränsöverskridande brottslighet är det av stor vikt att de tvångsmedel som är tillgängliga enligt svensk rätt kan användas även inom ramen för det föreslagna direktivet. Det är därför angeläget att hemlig dataavläsning (HDA) omfattas av det föreslagna direktivet. Detta kan lämpligen åstadkommas genom att åtgärden uttryckligen inkluderas i artikel 31.



European Remote Participation Order (ERPO)

Ekobrottsmyndigheten tillstyrker förslaget. Det är angeläget att skapa möjligheter för misstänkta, tilltalade eller brottsoffer att delta genom exempelvis videokonferens i straffrättsliga förfaranden och vid huvudförhandlingar som äger rum i ett annat EU-land än där denne befinner sig oaktat om det är bevisinhämtning som är det primära syftet. Förslaget skapar möjligheter att öka effektiviteten samt rättssäkerheten i straffrättsliga förfaranden. Det är viktigt för parterna i en straffrättslig process att få saken prövad inom en rimlig tid.

European Remote Participation Order förutsätter ett samtycke från den misstänkte eller tilltalade personen för åtgärdens genomförande. Det bör även övervägas om en tilltalad som är frihetsberövad i en annan stat med anledning av ett annat förfarande ska ha rätt att motsätta sig närvaro eller förhör genom videokonferens när tekniken möjliggör att personen inte behöver överföras fysiskt till den stat där utredningen bedrivs.

Självständigt förverkande

Idag är det inte möjligt att använda en utredningsorder i syfte att genomföra ett självständigt förverkande (se prop. 2023/24:144 s. 311). Ekobrottsmyndigheten vill framhålla vikten av att möjligheten att använda självständigt förverkande tydligt ska framgå av den europeiska utredningsordern. Det är en central fråga för Ekobrottsmyndigheten att ha rättsliga verktyg för att spåra och förverka brottsvinster.

Ekobrottsmyndigheten har i remissyttrandet avseende *Ökade möjligheter till tillgångsinriktad brottsbekämpning* (SOU 2026:10) framfört följande.

”Myndigheten ser ett behov av ett förtydligande av om omedelbara åtgärder kan användas inom ramen för institutet självständigt förverkande. I frysningsdirektivet, liksom i t.ex. direktivet om utredningsorder och frysningsförordningen, används bl.a. uttrycket straffrättsligt förfarande för att beskriva räckvidden av instrumenten. Eftersom medlemsstaterna gör olika bedömningar av om självständigt förverkande omfattas av uttrycket finns behov av tydliggörande även på EU-nivå.”

Bilagor

Det är positivt att ytterligare bilagor utformas för att tydliggöra och förenkla hanteringen av olika typer av utredningsåtgärder. Bilagorna bör dock ses över så att det finns en enhetlighet när det gäller signering och stämplar. I samtliga bilagor är det angivet ”Elektronisk signering”, men i bilagorna I, II, III och VIII finns det även plats för en officiell stämpel (om tillämpligt). Det bör vara enhetligt så att det enbart framgår att signeringen är digital och att det inte finns utrymme för myndighetsstämplar. Att ge utrymme för stämplar motarbetar själva poängen med elektronisk signering.

Detta yttrande har beslutats av rättschefen Ulrika Lundström. Seniora åklagaren Oscar Strömblad och seniora åklagaren Maja Kullinger har varit föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Expedition till:
rebecka.jungstedt@regeringskansliet.se